



## Lihtsus on näiline

Alessandro Baricco „Siid“

Varrak, 2004

Teades, et Rein Raud on selle teose „Vikerhommikus“ enda lemmikuks nimetanud, asusin suurte ootustega lugema. Eelarvamuste ning ootuste varjus olin jõudnud juba poole raamatu peale, kui kerkisid kahtlused R. Raua öeldu osas. Nimelt näib teos nii lihtsa ja selgena, et keskpärane lugeja ei pruugi peale pealiskaudse ajaloolise õppetunni sealt midagi ammutada. Alles teisel lugemiskorral mõistsin, milles teose tegelik võlu peitub ainulaadses sõnastuses ja märkamatuks jääma kippuvates detaililistes muudatustes teoses korduvates kirjeldustes.

1958. Aastal sündinud Itaalia kirjaniku Alessandro Baricco teos on unikaalne eelkõige meelirahustava ja tummaksvõtva sõnastuse poolest. A.Baricco on öelnud, et tema arvates on igal raamatul oma muusika, ning et ta tahaks, et „Siidi“ muusika oleks valget värvi. See annab aimu teose minimalistlikust kirjakeelest, mistõttu on see tunniajane lugemine iga kiire elutempoga inimese aega väärt.

Raamatu põhitegevus algab 1861. aastal, kui Lõuna-Prantsusmaa linnas Lavilledieu's elav Hervé Joncour oli sunnitud Euroopast Aafrikasse levinud siidiussikasvandusi laastanud epideemiatega võitlema ja võõrandavasse Jaapanisse reisima. Sealt arenev lugu räägib armastusest, igatsusest ja valust, mis paneb lugeja kahtlema tegelaste tegelikes identiteetides, juurdlema sündmuste tähendusrikkuse ja tähtsusetuse üle ning suunab tekkinud küsimustele vastuseid otsima nii detailidest kui ka külluslikest metafooridest.

Tegu on teosega, mis on loodud korduvaks lugemiseks. Esmasel lugemisel saab lugeja aimu sellest, mis tema eest teosesse peidetud on. Järgnevatel lugemiskordadel hakkavad tekkima seosed näiliselt tähtsusetute sündmuste vahel ning lugeja hakkab märkama eelnimetatud muudatusi korduvates kirjeldustes. Peategelane käib Jaapanis kokku 4 korda ning tema reisi kirjeldus on igal korral sõna-sõnalt peaaegu identne. Erineb vaid üks sõna, millega Baikaliäärsed elanikud oma järve kirjeldavad. „/.../ Kuni Baikali järveni, mille kohta sealsed inimesed ütlesid: meri.“ Järgnevatel kordadel öeldakse Baikali kohta veel „Saatan“, „Viimne lõpp“ ja „Pühak“ – sõnad, mis kõik omavad vastavates reisides tähendust. Lisaks väheneb Sabirki sadamas veedetud päevade arv iga korraga ühe võrra, üheteistkümnelt kaheksale. Sarnaseid detaile on raamat täis ning nende märkamine ja neile tähenduse leidmine teeb raamatu unikaalseks.

Teose ülesehtus on samuti omalaadne. Vaid ligikaudu sajale lehele mahtuv novell on jagatud 67-ks peatükiks, millest lühimad koosnevad vaid loetud ridadest. Muu hulgas on R.Raud öelnud, et novell mõjub kohati nagu luule, mida on selgelt näha ja tunda üksikutes tühjades leheküljedes, mida kaunistavad vaid paar sügavamõttelist lauset.

Kuigi raamatu sündmustik näib lihtne, on seal sündmusi, mille mõistmiseks tuleb osata eristada ebaolulisest olulist ning tõlgendada tegelaste tegevusi, milleks tuleb mõista nende mõttemaailma, mis väga paljude tegelaste puhul on jäetud salapäraseks. Näiteks Baldabiou,



mees, kes salapäraselt Lavilledieu'sse ilmunud ning sealse linna siidiketrusvabrikute rajamisega rikkaks oli teinud, lahkus linnast aastaid hiljem, kui ta Verduni kohvikus vasaku käega paremat võitis. See annab ühe võimaiku seletuse tema äkilisele saabumisele, kuid paljud tegelased on veel salapärasemad.

Novelli sündmustiku oluliseim mõjutaja, müstiline naine, kellega Hervé esimesel reisil kohtub, ei lausu kogu teose jooksul ühtegi sõna. Seetõttu jääb lugejale loendamatul hulgal eri teooriaid selle kohta, mida naine tegelikult Hervé vastu tundis ja millised olid tema tegude ajendid. Selle mõistmise teeb keerulisemaks kohati esinevad mitmestimõistetavad olukordade kirjeldused, kusjuures need olukorrad põhinevad tihti segastel asjaoludel. Viimasel reisil Jaapanisse leiab Hervé küla varemetses ning järgneb noore poisi juhatusel pagevale külarahvale. Järgmisel hommikul on poiss teeäärse puu otsa pootud ning Hervé'le surutakse relv kuklasse. Küla vanem Hara Kei, kellega Hervé oli hästi läbi saanud, lausub: „Jaapan on iidne maa, te ju teate seda? Tema seadus on iidne: see ütleb, et meest võib surma mõista kaheteistkümne kuriteo eest. Ja üks neist on oma emanda armusõnumi edasitoimetamine.“ Hervé vastab, et poisil polnud kaasas mingit armusõnumit, mille peale Hara Kei vastab, et tema *oligi* armusõnum. Veel keerulisem on mõista hetke, mil küla rongkäik Hervé'st möödub ning ta teab, et tema ees on seesama naine, kelle pärast ta tegelikult tagasi tuli, kuigi ta pea oli relva sunnil langetatud.

Ma ei usu, et sajale leheküljele oleks võimalik rohkem nii puhtaid mõtteid mahutada, kui seda on teinud Alessandro Baricco. Tegu on meisterteosega, mida tuleks lugeda lapsepõlves, täiskasvanueas ja pensionieas kuna iga korraga leiab lugeja sealt midagi uut. Lõpuks leiab lugeja, et olukordi kirjeldavad sõnad omavad tegevust määravate sõnadega täpselt sama suurt tähendust, mis esineb vaid vähestes teostes ja teeb novelli unustamatuks.

Hendrik Nirk

Tallinna Reaalkool; 12 A

Juhendaja : Piret Järvela